

БУРЯД УНЭН

1992
СЕНТЯБРЬ
11

Намарай түрүүшн
нэрин 15
ПЯТНИЦА
гарайгай 6
№ 277 (18536)
сэл 6 мүн

Бүгэдэ арадай газетэ

БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

“Буряад үнэн”-93:

хараа түсэбүүд

НҮЭР ҮЕДЭТНАЙ НҮХЭР БОЛОГ!

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиум үйлэжэ эхэлжэ байна. Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ, Засадангай болохо үгэрбэ...

ШЭМЭТЭ ТЭЖЭЭЛ НӨӨСЭЛНЭ

Ивалга тосхонойо шанха баруун тээшэ лбахадатнай, Солонго руу шондог дардан харгын хойто тээ зуугаад гектар газарта шэмэтэ тэжээл бэлдэхэ зорилготойгоор таригданан орооно ургамалуудай холисо байнаар урганын, нэмжэ харагдадаг.

Ивалгын район соо эгээл томо МТФ-үүдэй нэгэн болохо Калёновын буу наалин фермын 3000 тонно ургамалыг сагтаха сенжай нүхэндэ жоолошод эндэһээ ногоо наама зооно, туха сүүлөөгүй байгаа һэн. Дунда сэргээ нэгэ гектар газарһаа зуугаад центнер ногоон тэжээл хурьдана, ИСК-100 түхэлэй агрегатуудай комбайнерууд Николай Шангин, Александр Трифонов, Борис Дабавэ гэшлэд үлөөной парашаа үдэшэ орой болотор ажалтайгаар эршэ булдухангүй. Манган томо самосвалы жоолошод Сергей Рыков, Алексей Мешков, Иван Балаасев, Николай Головин, Валерий Вужиниев гэшлэд комбайнеруудай хүдөлмэри наатуулахгүй гэжэ үрдидэнэ.

Тэжээл бэлдэхэ ороол харюусалгатай сагай үгэрхөө байһанинш мэдээжэ. Бидэ шанар найтай шэмэтэ тэжээл эхээр ноосэлхэ гэжэ шадал соогоо оролдохо байһабди, — гэжэ Ивалгын ОПХ-да үншэй хүүдэлдэг II классый жоолошон Сергей Александрович Рыков хөөрөө һэн.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Түрүү жоолошон Сергей Рыков; Сенаж даргана; С. БАЛДУЕВА фототекст.

ОРООНОН БУУЛГАГДАНА

Энэ жэлэй ургасын түрүүшн орооно таран ажахынуудай тоогоуд дээрэ мүнөө буулгагдажа эхилэхэй, Республикын бүхы ажахынуудта шахуу орооно болон орооно-бобоно ургамалууд хадагдажа захала. Байгша ондоо бүхыдоо 378463 гектар дээрэ таригданан орооно ургамалууд хурьдана абтаха юм. Буряадай Статистикын комитетэй сентябрь 7-ной мэдээгээр бүхы талмай 3 процентын ургасын сабжагдажа, тэрэнэй 23 процентин хадагдажа сохнодог.

Энэ жэлэй ургаса хурьдана эршингэһээ, мүн ургасынаһы талээр эхэл түүлээр, Нёдондо жэлдэ энэ үдэ гектарай 15,4 центнер орооной абтанан наань, байгша ондоо 8,8 центнер ургаса хурьдана, Зэдэн, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй районуудта хурьданы эршэ үдэрһөө үдэртэ үгэрдэнэ гэхэ үе, али эдэ ажахынуудта бүхы талмай 14,7 ба 5 процентин сабжагдажа, баал болгондоо унагаадаба. Хадагданан талмай гектар бүрһөө 9-һөө 15 центнер хурьдэн ургаса хурьдана абтана.

Бүхыдоо таригданан кукурузын ургамалай гурбанай нэгэ хубинь мүнөө хурьдана байна. Хартаабха, ороого эдэ сугуулаха ажал ушөө эхилээдүй. Намарай паар халхала, намарай тарилга хэхэ хүдэлмэридэ бэлдэхэ эхилэхэй.

Л. ТАГАНГАЕВА, Буряадай Статистикын комитетэй ахмад мэргэжэлтэн.

УМСЭЛЭЛГЫН ЧЕГУУДЫЕ БАРЮУЛАЛГАДА БЭЛЭДХЭЛ

Улаан-Удын Советскэ райондо умсэлэлгын чегүүдэ хуулуудта бэлдэхэ байһаар эхилэхэй. Энэ чегүүдэ таралгын районно комисси хүдэлнэ. Холшоог байһан Уурин тосхоноудта Сокол, Исток, Солдатска, Тудунжа, Дарчин, Дивизионно гэхэ мэтэ хууринуудта илангаа анхарал хандуулагдана.

Мүнөө үдэ хүн бүхэнэй спикот табигдажа байна. Тэрэн сентябрьн 20 болотор дүүрхэ хэм, Спикотууд энэ һарын 25 болотор табигдада байна ёһотой.

ЗОНИЕ ГАЙХУУЛАНА

Мүнөө намарай сагта байһан умсэлэлгын ажилдай гайхуула үшөө нэгэ гайхалтай ябадал гаргаба. Ажилдаёй хүдөлмэришэдэй ажалууд тосхоной үйлсөөр ажаллажэ ябатаргаа, нэгэ модон гарэй габата хэдэн хүнэй зогсоо байхы хараа һэм. Харуугаарь үнэржэ ябатаргаа, өөрөөһы ойлонгуй зоосоод, үдэной хаража байхы гойшоон хараба. Энэ горой габата хууланан мойһон намар болонхойно сэсгэхэдэ байба ха юм. Мойһоной сагаан сөөгүүдэй хангалыма найхан үнэрөөр ажиллада, гоё даа. Зоний суглардад байхада, гарэй ээси гараба. Шонь соо лүбтэрэхэдэ, мойһон гомтжөө, урсахала болбо гэжэ ханаа һэм гээд гэрэй ээси хөөрөнэ.

Удэрэй үзэгдэлнүүд

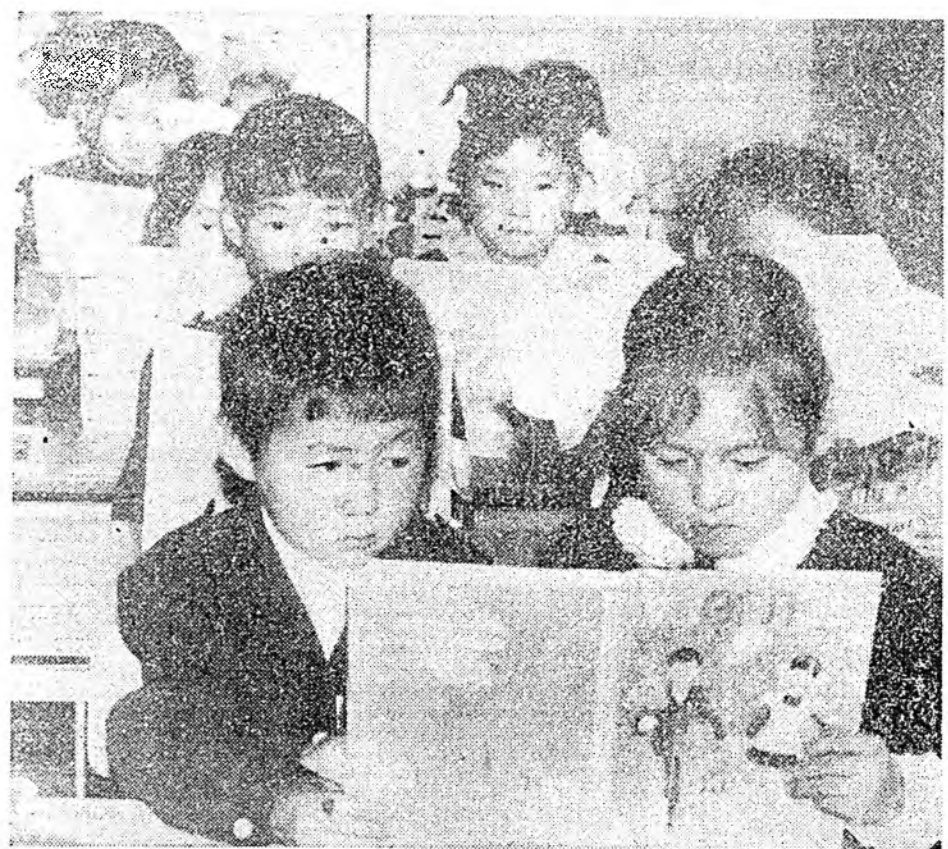
Удэрэй үзэгдэлнүүд. Мүнөө намарай сагта байһан умсэлэлгын ажилдай гайхуула үшөө нэгэ гайхалтай ябадал гаргаба. Ажилдаёй хүдөлмэришэдэй ажалууд тосхоной үйлсөөр ажаллажэ ябатаргаа, нэгэ модон гарэй габата хэдэн хүнэй зогсоо байхы хараа һэм.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

1-дэхи ноурта. «Буряад үнэн»-93: хараа түсэбүүд. Ц. Дондогой: «Нүхэр үедэтнай нүхэр болог!» Буряад Республикын Верховно Советэй Президиумдэ. 2-дэхи ноурта. Дэлгүүр: ажилдарха арга бодорхэ. С. Васильев: «Баржуулана алдангуй». 3-дэхи ноурта. Т. Хардаев: «Бодо малай ээлжээтэ харалга». 4-дэхи ноурта. Е. Голубев: «Холын уг гарбалтай». Т. Мешкингин: «Сүүбэн сагай «номлол». 4-дэхи ноурта. Ц. Оборов: «Тэнгэрийн оронудай нютар һэргээ».

ТУРУУШЫН ХЭШЭЭЛ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАН фото.

ТОБШОХОНООР...

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Олимпын наадануудта хабааха эдир халаанын хурган бэлдэг хүүхдэд спортын тусхайн бүрэлдүүлэгчид хургад дунда хүнгэн атлетикээр улсхоорондын мурсыг олох боллоо. 22 оны хурган болон республиканы спорт оюуны тусхайн бүрэлдүүлэгчид хургад дунда хүнгэн атлетикээр улсхоорондын мурсыг олох боллоо. 22 оны хурган болон республиканы спорт оюуны тусхайн бүрэлдүүлэгчид хургад дунда хүнгэн атлетикээр улсхоорондын мурсыг олох боллоо. 22 оны хурган болон республиканы спорт оюуны тусхайн бүрэлдүүлэгчид хургад дунда хүнгэн атлетикээр улсхоорондын мурсыг олох боллоо.

Хурган болон республиканы спорт оюуны тусхайн бүрэлдүүлэгчид хургад дунда хүнгэн атлетикээр улсхоорондын мурсыг олох боллоо. 22 оны хурган болон республиканы спорт оюуны тусхайн бүрэлдүүлэгчид хургад дунда хүнгэн атлетикээр улсхоорондын мурсыг олох боллоо. 22 оны хурган болон республиканы спорт оюуны тусхайн бүрэлдүүлэгчид хургад дунда хүнгэн атлетикээр улсхоорондын мурсыг олох боллоо.

Бардахын гэгдэл өртөөн-дээ хориглох бэлдэх хэмээн эгнээ.

ФУТБОЛ Клубай коман-дануудай дунда футболор Буряад Республикын тусхайн бүрэлдүүлэгчид хургад дунда хүнгэн атлетикээр улсхоорондын мурсыг олох боллоо.

ЯМАРЫШЕ АРАДАЙ акабайдал тухай үнэн сэхсээр мэдэх гэж хаа эрдэмтэй ашигласнаар дай мурхай номуудай тооно худалдаа зохион, тээ арадай дунда ажагуужа байр баяхалтайгаар, үндхэр гашуудайн адгийн хэв баалаба. Одоо дахин сэхсээр мэдэх абахан гэж би мэдүүлэй үнэгэрхэ бүри ойлгодог болоо.

Мундо Урда Ихэдай эвэн-нүүдэй дунда олохой жол соо ажагуужа, Ортойн дунда олон тоотой нухэлтэй болонхой. Түүхийн эвэлтээр түб дэхэйгээр сасар-шаанай аихандаа Сибирийн эгээн сэх арадуудай үзэг байн, гэгэн сагаан сэл-хэтэй, амааша энэ арад тухай хөөрөөгөө хилихэ хүсэлтэй.

тууза асаргаад наарта ша-вагдаа хүлээд, заримын эмээлээд баруун талан-даа хутагалуудыг агуула-хуудаа үргэлжлэ, бүрэг оро-нуудаа сүүлчлэхэ гаргад. Ихэнх бүрэгын 300-аа 900 хүртээр толгой, ямар ба даа сүхнэг гол эвбэн, хэдэн үбэрөө бэлнээр зантай, Зайгуултаа дуратай оро-нууд бүтээгдэхуулаа, бүр-гээд татажа, хэдэн хадын сартуур ялалалаа.

Тэдэрин сэг соонь хүс-эн, гол-хүртэйни нинүүд-а олон тоотой нухэлтэй болонхой. Түүхийн эвэлтээр түб дэхэйгээр сасар-шаанай аихандаа Сибирийн эгээн сэх арадуудай үзэг байн, гэгэн сагаан сэл-хэтэй, амааша энэ арад тухай хөөрөөгөө хилихэ хүсэлтэй.

на гараха гэсэн төдмөнтэ бүхэл хэвээр болоо буюу. Гэбшье мундо үдэг эвэнхүүдэй дунда олон тоо-ноо дээд нургуунтай ба-рицаг, үрэгнүүд, хүдоо ал-хын мэргэжлэд бич болон-хой. Тэдэний олонхын оорингөө үйлга Гайнаар дээрээ, юугаг соогоо ма-дээрхэ хунууд болонхой.

Эвэнхүүдэй олонхын бэ-рлэий уран зон юм. Нур-гуунчын үхнүүдээр хүдэр-хэдэн, сахааны эхнээд, бүтэ уран зурнаад, мо-доор, пластикээр агуу-удыг бүтээжорхиха, анхайн агууланууд жэж нургуу-удыг Лубагажа өбхөн гоёл-ноонуудын харадаг найт. Одоо ямарын музейд та-бингархэ наа, энхээр ба-рицаг бүтээгдүүд байха.

гаа наа, Урда Ихэдай газар дээр барилгын модо олох-той ороо хөрнжорхихо бэлэй. Юуб гэжээ энхэн шийнэн барилгын бэстэй, барилга-д хэрэгтэйдгүй. Харин ба-рицлын модон мундо гансал үрэлүүдэй эрөөр, хүүмэ-г усалалтай хэдэн гэрхүү-дэй ажээ абдаг жата хүн-дүүлээг эр үлэхэй. Эдэ-хэн олтирогуудыг мэдэжор-хиха наа, юун болохын хүн буюу тайларгүйгээр оло-хого гэж наанаа. Хэртээ-дээ зарим нэвэрлэлд модо олохон татмануудад эсбэрлэхээр, яа түгөө-лөө наа, хамда болохо гэжэ тоо-лооо буюу.

Огоор ябах зүбшөөлэй, зүбшөөлнүүгэй зайгуул бу-дэг хүнүүд хубсоор дүүрэн хурданд, нааршаанан га-заруудтаа үрэлүүдэй гэр-нүүдэ барина, ортойн са-гуура орхон үблэгшүүд-үүд, зүбшөөлүүд дээрхи бабаз-амбарнуудыг тоноо, хуурай сагта түймэр алда-хиха гай ууулин.

ТЭНГЭРИН ОРОНУУДАЙ НЮТАГ ҮЭРГЭЭЛСЭЭ!

Түб хэрэгтэй болдог бай-ха.

Амарай областтой ээргэ-дэ байн газаруудтаа оро-нууд плангала олон бай-даг. Нүгөө талданы, орто-ной ажахиууд бүтэ Гай-даржа, үгс болдоо, шонэ худаха сонинишье дундаа байна гээд голхоронгоо тэм-дэгдэдэгдэг. Нэгэ бага сүдөө сагай болоходо, эвэнхүүд хэрхэ, бүтэ агнаха сэх дү-рарлаа наан, дүрэгүүдэд гэр-нүүд, саанаадаа үдэн, олон болохын ганадаа. «Тэрэ хэбсэгтэй бэлэн бич болдоо, байна байг, олон боло-ло», «эмо бүгынэ юундэ гэдэ-адашын, хоёто жэлдэ тэдэ-рлэ болдоо байгаа» гэдэг-дүмбэн, нэгтэ бич дүрэгш-шэ.

үндэхоор, янаар хээн эм-дэг хутаганууд, залуу шон-дэг Гилжээ гоёохон дэн-дэг табирууд, гэр соо та-биха, үлэхэ гоёлтоонууд та-ригшадай үзэмжэдэ таби-раг.

нуудаа хаяд яашана. Тэ-дэринь эвэнхүүд, хүн-дэг, бичишье бичишье ажа-гүй, мэхтэй, шондөө дөрө ар-балтад болоо, ороноудыг барилд, гэрэлтээдэг, ама-хиха сэх гэрэл ороноуд ба-лоо.

КРИМ-ПРЕСС мэдээсэл

ХОТО ХООЛГООШЬЕ ГАМНАНГУЙ.

Харьовай ресторани соо сэмсөгөр гөө эр хүн эхид-хэн эхондэй хажууда ошо-жо хууба, Нэгэ шал «Шам-панское» архи сахалд, эх-ондэ хүндлэбэ. Тэрэн ар-сааруу. Хойрдохи хундагаа ууванайгаа нүүлээр бө бө-лөө аягуурхэхэсөө болшоо-нон. Тингээ тэдэ хоёр тон эхондөр хоорэдөөгөө үр-гэлжүүлшэ.

Хүлэгтэй, жолон-шоод эрхэмни, боолжүү-хэдэ болшо, гэжэ тэрэ хоолднгин хоолойгоор хэ-лэд, гаража ошобо. Бүү-дээршэ тэрэн хэснэ хар-лааруу.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Редакцины телефонуд: редакторы—2-50-96, приемный—2-54-54, редакторай органоной—2-63-08, 2-62-62, хэргүүлэгч секретарины—2-50-52, секретарины—2-66-76, таһагуу: советдэй хүдэгшэрини би нингын эмхидхэнэй—2-34-05 (дагшань), 2-61-35, 2-56-23, социаль-экономи ческа—2-64-36, (дагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёл эрдэмтэй болон хургуунуудай—2-60-21 (дагшань), 2-57-63; 2-67-81 олонхитын хүдэгшэрини би мэдээсэлэй—2-54-93 (дагшань), 2-34-35, 2-69-53; эршүүлгын—2-60-91; коммерческа—2-35-84; корректорунуудай—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэйдэй (выпускающие) —2-35-95, манай корреспондент: Агниска—2-45-94.

ван хэдэн, энэ удаа ухаа-аалгахала эрээ бичэ гэжэ ойлгохоор байгаа юн.

Гэрэй эвэнэй хоолойдэ ху-тага бичиха, тэдэ доллар эрибэ. Доллароор дуталда-дугуу гэжэ профессор Уин-хала шоглон байрхарнах-ган байгаа буюу. «Ногоон» сарбануудыг абагүй оюу-тад баганаа ха эрөөнэй на-мыг баганаа эхилээ юн.

Редакцины телефонуд: редакторы—2-50-96, приемный—2-54-54, редакторай органоной—2-63-08, 2-62-62, хэргүүлэгч секретарины—2-50-52, секретарины—2-66-76, таһагуу: советдэй хүдэгшэрини би нингын эмхидхэнэй—2-34-05 (дагшань), 2-61-35, 2-56-23, социаль-экономи ческа—2-64-36, (дагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёл эрдэмтэй болон хургуунуудай—2-60-21 (дагшань), 2-57-63; 2-67-81 олонхитын хүдэгшэрини би мэдээсэлэй—2-54-93 (дагшань), 2-34-35, 2-69-53; эршүүлгын—2-60-91; коммерческа—2-35-84; корректорунуудай—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэйдэй (выпускающие) —2-35-95, манай корреспондент: Агниска—2-45-94.

БУРЯТИЯ мүнөөдэрэй номerto

Багшанарай бунгалган, «Шадахаг зэргээрэ туһал-хыс оролдообди...»—мэдээ-сэл.

«Манай урда бээлүүлэхэ хэ-рэг ехэ»—Вандила-хамба ла-ма Иамьян Шадагартай хоорлодон.

«Үйлдэбэрини арга болом-жооо дулдыдаха»—Л. Нты-

гилвогай статья.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министруудэй Совет, Бүгэдэ бурядуудай үндээн соёлой эблэл болон редакцины аналша коллектив.

Газет мэдээ 260 дахин гариха Хэблэлэй 7 тууаандаа эмхидхэн Газетин индекс 5000. Тираж 1500 Хэблэлдэ тушаагданаг сар: 00,00

Буряад Республикын Хэблэлэе ба оролдоогчид мэдээсэлгын министрөөдэй республиканы мэдээсэл газетэ барилдан хэблэгдээ Директорайн телефоно, 2-30-45